Міністерство освіти і науки України

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

Методичні рекомендації
для проведення практичних і семінарських занять з навчальної дисципліни «Аудит»

Харків – 2019

УДК 657.1
ББК 65.052я73

Рецензенти:

Плаксієнко В.Я. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку Полтавської державної аграрної академії;

Крюкова І.О. – доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Одеського державного аграрного університету.

Маренич Т.Г. Методичні рекомендації для проведення практичних і семінарських занять з навчальної дисципліни «Аудит»: / Т.Г. Маренич, Ю.О. Зайцев, Н.О. Бірченко. – Харків: Видавництво «Стильна типографія», 2019. – 28 с.

Методичні рекомендації підготовлено відповідно до освітньо-професійної програми курсу «Аудит» з підготовки бакалаврів за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». Учбове завдання представлено у вигляді тематичних завдань.

Для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» першого (бакалаврського) рівня навчання.

Розглянуто на засіданні кафедри обліку та аудиту ХНТУСГ (протокол №9 від 12.03.2019 р.).

Рекомендовано до друку науково-методичною радою ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ (протокол № 6 від 14.03.2019 р.).

© ХНТУСГ ім. П. Василенка
© Маренич Т.Г., Зайцев Ю.О., Бірченко Н.О.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

В умовах формування ринкових відносин і різноманітності форм власності виникла необхідність удосконалення функцій управління процесом виробництва, що зумовило потребу створення госпрозрахункових органів фінансового контролю, тобто аудиту.

У світовій практиці аудит набув широкого розповсюдження. Основною передумовою аудиту є взаємна зацікавленість підприємства (фірми) в особі його власників (акціонерів), держави в особі податкової адміністрації і самого аудитора в забезпеченні реальності і достовірності обліку і звітності.

Для вирішення непорозумінь між податковими органами і керуючими, що представляють інтереси власників у підвищенні ефективності виробництва, державного контролю уже було недостатньо, адже він захищав лише інтереси держави. Це стало поштовхом до виникнення незалежного контролю, який отримав назву аудиту (від. лат. audio - «вислуховуючий»), тобто вислуховуючий звіт посадових осіб. Аудитори стали потрібними і незацікавленій стороні - суду, арбітражу, які відстоювали справедливість. Підтримка аудитора стала необхідною кожному підприємству, яке намагалося залучити іноземні інвестиції.

Розвиткові аудиту сприяло також розмежування функцій та інтересів між підприємцями (менеджерами, адміністрацією, управлінцями), коли власник для керівництва своїми підприємствами наймав спеціальний апарат управління. Для попередження недоліків, зловживань, приховування витрат і доходів, неправильного розподілу прибутків, навмисного присвоєння їх найманими керуючими власники були змушені вдаватися до перевірки фінансової звітності незалежним аудитором.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.
АУДИТ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Завдання 1. Пов'язати види звітності суб'єктів господарювання з її споживачами (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 - **Основні споживачі інформації, що підлягає аудиту**

Види звітності	Споживачі звітної інформації
(1) Фінансова звітність	А. Менеджери підприємства
(2) Податкова звітність	Б. Податкові органи
(3) Внутрішня звітність	В. Правоохоронні органи у ході судово-бухгалтерської експертизи
(4) Фінансова звітність та бухгалтерська інформація	Г. Інвестори, кредитори та інші зацікавлені особи
(5) Спеціальна звітність	Д. Регулюючі органи (Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг)

Завдання 2. Визначити відмінності між формами контролю, результати оформити у таблицю (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 - **Узагальнені ознаки окремих форм контролю**

Ознака	Аудит	Ревізія	Судово-бухгалтерська експертиза
1. Правова основа			
2. Підстава для проведення			
3. Предмет			
4. Об'єкт			
5. Мета			
6. Суб'єкт			
7. Оплата послуг			
8. Характер діяльності			
9. Відповідальність			
10. Форма підсумкового документа			

Завдання 3. Необхідно віднести наведені характеристики до відповідних методів фінансово-господарського контролю. Результати оформити у вигляді наведеної нижче таблиці (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 - **Відмінні ознаки окремих методів фінансово-господарського контролю**

Ревізія	Аудит	Судово- бухгалтерська експертиза	Інвентаризація

Вихідні дані:

1. Незалежна форма господарського контролю.
2. Підставою для проведення є постанова органу слідства.
3. Завданням є збереження державної власності, попередження і профілактика зловживань.
4. Проводиться з метою виявлення понаднормових витрат цінностей.
5. Підприємницька діяльність.
6. Здійснюється на добровільних засадах.
7. Мета - виявлення фактичної наявності об'єкта перевірки.
8. Контроль примусовий, здійснюється за розпорядженням вищих органів.
9. Є слідчою дією, яка призначається після порушення кримінальної справи.
10. Здійснюється для контролю за діяльністю матеріально-відповідальних осіб.
11. Здійснюється на договірних засадах.
12. Діяльність посадової особи обмежується рамками матеріалів, надісланих йому слідчим.
13. У ході проведення встановлюється розмір природного убутку цінностей.
14. Проводиться тільки після здійснення господарської операції.
15. Посадова особа має право вилучати документи, опечатувати місця зберігання матеріальних цінностей, коштів і документів.
16. Спосіб доведення протиправних дій осіб, проти яких порушено кримінальну справу.
17. Здійснюється з метою виявлення та усунення фактів безгосподарності та безвідповідальності, виявлення резервів матеріальних ресурсів, застосування заходів щодо їх використання.
18. В результаті перевірки складається інвентаризаційний опис.

19. Здійснюється за планом роботи контролюючого органу без погодження з керівником підприємства, що контролюється.

20. Підсумковим документом є акт.

21. Проводиться на недержавних підприємствах за ініціативою правоохоронних органів.

Завдання 4. Розглянути критерії, що зумовлюють проведення обов'язкового аудиту згідно з Законом України «Про аудиторську діяльність». Результати оформити у вигляді таблиці (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 - **Об'єкти обов'язкового аудиту в Україні**

Критерій	Об 'єкти аудиту

Завдання 5. Визначити, які з нижчеперелічених підприємств і організацій підлягають обов'язковому аудиту:

1. Благодійний фонд «Талановиті діти України».
2. Публічне акціонерне товариство «Полтаванафтопродукт».
3. Аграрний технікум, що повністю фінансується з бюджету.
4. Фірма «Олена» з річним господарським оборотом 9000 грн.
5. Недержавний пенсійний фонд «Час».
6. ПП «Заставна каса».
7. Довірчий фонд.
8. ДП НДГ «Ювілейний».
10. Комерційний банк «Полтава - Банк».
11. ПП «Трансекспрес».
12. Підприємство «ТНК» з іноземними інвестиціями, які складають 25%.
13. Державний ощадний банк України.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.
ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Завдання 1.

Охарактеризувати області регулювання аудиту (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 - **Система регулювання аудиторської діяльності в Україні**

Рівні та органи регулювання	Області регулювання
Державне регулювання: Верховна Рада Кабінет Міністрів України Президент України Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку Державна комісія з регулювання ринку фінансових послуг Фонд державного майна Національний банк України	
Професійне регулювання: Аудиторська палата України Спілка аудиторів України	
Внутрішнє регулювання: Аудиторська фірма	

Завдання 2. Охарактеризувати та порівняти функції професійних організацій аудиторів України (при виконанні завдання користуватися статутами професійних організацій аудиторів України. Результати оформити у вигляді таблиці (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 - **Функції професійних організацій аудиторів України**

Функції	Аудиторська палата України	Спілка аудиторів України
Методологічна		
Інформаційна		
Кадрова		
Дозвіл на заняття аудиторською		
Організаційна		
Контрольна		

Завдання 3. Проаналізувати структуру та зміст міжнародних стандартів аудиту, що, відповідно до рішення Аудиторської палати України, використовуються в якості національних. Результати оформити у вигляді таблиці (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 - **Міжнародні стандарти аудиту, їх зміст та призначення**

Найменування	Зміст стандарту	Використання

Завдання 4. Здійснити класифікацію об'єктів аудиту. Результати оформити у вигляді таблиці (табл. 2.4, 2.5):

Таблиця 2.4 - **Вихідні дані:**

Об 'єкти аудиту	
1) поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом та позабюджетними фондами	15) рентабельність
2) дебіторська заборгованість	16) довгострокові зобов'язання
3) планування	17) організаційна структура виробництва
4) звітність	18) резервний капітал
5) основні засоби	19) внутрішній аудит
6) система мотивації праці	20) структура апарату
7) пайовий капітал	21) ефективність використання ресурсів
8) собівартість продукції	22) запаси
9) обсяг виробництва продукції	23) бізнес-план
10) продуктивність праці	24) система стимулювання виробництва
11) реалізація продукції	
12) витрати виробництва	25) облік
13) грошові кошти	26) векселі видані
14) проект впровадження автоматизації обліку	27) необоротні активи
	28) контроль

Таблиця 2.5 - **Класифікація об'єктів аудиту за видами**

Активи	Пасиви	Господарські процеси	Економічні результати діяльності	Організаційні форми управління	Методи управління	Функції управління
1	2	3	4	5	6	7

Завдання 5. Розкрити зміст поняття стану об'єктів у часі як одного із видів класифікації об'єктів аудиту у розрізі критеріїв:

- оцінка минулого стану;
- оцінка теперішнього стану;
- оцінка майбутнього стану.

Завдання 6. Дослідити кожне з наведених нижче понять і встановити ознаки, які характеризують його як «об'єкт аудиту». Завдання виконати у такій послідовності:

- економічне поняття, подія, явище, операція;
- що є об’єктом обліку, аналізу?
- пояснення суті;
- що є об’єктом аудиту?

Вихідні дані: вибуття основних засобів (з групи «Транспортні засоби»); виявлення результатів від реалізації продукції; зміни в статуті засновників; фінансово-господарська діяльність приватної телемайстерні; передача в оренду лікувального комплексу заводом безалкогольних напоїв; надходження виручки від реалізації хлібобулочних виробів; собівартість продукції швейної фабрики; випуск цінних паперів; виявлення на складі нестачі мінеральних добрив; операції на поточному рахунку в банку ПАТ «Цукровий завод»; сплата податків в бюджет СТОВ «Лан»; дотримання трудового законодавства; перевірка забезпеченості підприємства твердим паливом; розробка організаційних заходів щодо зниження витрат та підвищення продуктивності праці; звіт ф. №2 «Звіт про фінансові результати»; оцінка якості роботи бухгалтерії; нарахування та відрахування із заробітної плати СТОВ «Маяк»; форс-мажорні обставини у сільськогосподарського виробника; аналіз перспективної фінансової інформації; аналіз бізнес-плану; виявлені факти підробки та фальсифікації документів у матеріальному відділі; аналіз рішень, наказів за матеріалами ревізій.

Завдання 7. Пов'язати окремі складові аудиторської діяльності з їх характеристиками.

- перевірка статей балансу;

- встановлення достовірності показників річної фінансової звітності;

- аналіз системи обліку і внутрішнього контролю;

- вивчення бухгалтерської і оперативної інформації за окремими статтями витрат;

- вивчення економічності і ефективності управлінських рішень на різних рівнях господарювання;

- оцінка якості інформації;

- проведення аудиту на підприємстві за рішенням суду;

- незалежна перевірка платіжно-розрахункової документації, податкових розрахунків;

- відновлення і здійснення бухгалтерського обліку;

- складання декларації про доходи і бухгалтерської звітності;

- аудит згідно з договором, з метою об'єктивної оцінки достовірності бухгалтерського обліку;

- розробка рекомендацій щодо поліпшення фінансової стратегії організації і підвищення ефективності її господарювання;

- оцінка діяльності підприємства згідно з вимогами аконодавчих актів та нормативних документів;

- перевірка достовірності фінансової звітності інвестиційних фондів;

- перевірка недержавних пенсійних фондів.

Завдання 8. Скласти перелік документів для внесення суб'єкта аудиторської діяльності до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів.

Завдання 9. Дати оцінку ситуації. Свої міркування обґрунтувати у письмовій формі.

Вихідні дані.

Створено аудиторську фірму «Полтава-Аудит», засновниками якої є Маренич І.Ф., Борисов М.С. (фізичні особи) і ТзОВ «Україна», МП «Мадера» (юридичні особи), частки яких у статутному фонді становлять відповідно 20%, 30% і 30%, 20%. Борисов М.С. - сертифікований аудитор.

У статуті аудиторської фірми передбачено здійснення таких видів діяльності: аудит, консультації з питань ведення бухгалтерського обліку та оподаткування, видавнича діяльність, збут та інші, що не суперечать чинному законодавству.

Завдання 10. На підставі наведених витягів з проектів Статуту, установчого договору та даних про склад засновників фірми

визначити і пояснити, чи мають право зазначені фірми займатись аудитом (слід посилатися на відповідні нормативні документи).

Ситуація 1. Витяг із Статуту аудиторської фірми «Консалтинг». Діяльність аудиторської фірми «Консалтинг» передбачає:

- складання аналітичних таблиць;
- ведення бухгалтерського обліку;
- консультації з оподаткування.

Ситуація 2. Витяг із Статуту аудиторської фірми «Контроль». Діяльність аудиторської фірми «Контроль» передбачає:

- аудит;
- супутні аудиту роботи;
- рекламну діяльність;
- видання методичної літератури з аудиту.

Ситуація 3. Витяг із Статуту аудиторської фірми «Контролінг». Діяльність аудиторської фірми «Контролінг» передбачає:

- аудит;
- аудиторські послуги;
- торгівлю підручниками, посібниками з аудиту та канцелярськими товарами.

Ситуація 4. Витяг із Статуту аудиторської фірми «Січень»: Діяльність аудиторської фірми «Січень» передбачає:

- аудит;
- експрес-перевірку та оцінку показників фінансової звітності клієнта;
- надання послуг з ведення бухгалтерського обліку та складання звітності;
- консультації з питань реорганізації підприємств.

Завдання 11. Визначити правомірність отримання сертифіката аудитора такими особами та обґрунтувати свою відповідь:

1. Громадянка Німеччини, що пропрацювала 3 роки підряд на посаді головного бухгалтера в Україні та має вищу освіту за спеціальністю «Фінанси».

2. Студент 5 курсу юридичного інституту, що має 4 роки стажу роботи юристом.

3. Бухгалтер приватної фірми «Орел», що має диплом Гарвардського університету, 3 роки стажу роботи бухгалтером у США та 5 років досвіду роботи щодо здійснення внутрішнього

аудиту фірми «Орел».

4. Бухгалтер фірми «Інфо-Аудит», що працює 5 років на цій посаді, має вищу освіту зі спеціальності «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит».

5. Громадянка США, що має вищу економічну освіту та пропрацювала 5 років помічником аудитора в Україні.

6. Менеджер фірми «Кока-Кола», зі стажем 10 років, що має вищу освіту зі спеціальності «Облік і аудит».

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3.
ПЛАНУВАННЯ АУДИТУ, СТАДІЇ І ПРОЦЕДУРИ АУДИТУ

Завдання 1. Необхідно:

1. Скласти Загальний план аудиту ТОВ «Вікторія» (основна діяльність - переробка сільськогосподарської сировини на давальницьких умовах) (зразок 9.1).

2. Вказати, які питання дають можливість розкрити зміст таких розділів Загального плану аудиту: розуміння бізнесу клієнта;система обліку та внутрішнього контролю; визначення ризику та суттєвості; час і повнота процедур за окремими об'єктами; координація, керівництво, нагляд і перевірка; інші аспекти (дослідження безперервності діяльності підприємства; характер і час надання висновку; інші форми інформування суб'єкта господарювання, передбачені завданням аудиту).

3. Зразок 6.1

Загальний план аудиту

Організація, що перевіряється _____

Період аудиту

Кількість люд.-год. на перевірку _____

Керівник

Запланований аудиторський ризик_____

Запланована суттєвість, грн _____

Заплановані види робіт	Період проведення	Виконавець	Примітки

Керівник аудиторської фірми (підпис)

Аудитор (підпис)

Завдання 2. Дослідити структуру листа-пропозиції на проведення аудиту та сформулювати вимоги до його складення.

Завдання 3. Скласти лист-зобов'язання (лист-згоду) на проведення аудиту за такими реквізитами:

- згода на проведення аудиту;
- мета аудиту;
- нормативне забезпечення перевірки;
- суть аудиторських процедур;
- інформація щодо можливого аудиторського ризику;
- заплановані терміни аудиту;
- вихідні документи за результатами аудиту;
- розподіл відповідальності між аудитором і замовником згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- інші організаційні питання.

Завдання 4. На основі договору на проведення аудиту охарактеризувати права і обов'язки його сторін. Результати дослідження оформити у вигляді таблиці (табл. 6.1).

Таблиця 3.1 - **Права та обов'язки сторін договору на проведення аудиту**

Сторона договору	Права	Обов 'язки
Замовник		
Виконавець		

Завдання 5. Оцінити повноту дотримання договірних умов за такими ситуаціями:

Ситуація 1. Керівництво фірми «Калина» (замовник), основна діяльність якої згідно з установчими документами - виробництво меблів та столярних виробів, повідомило про спірні питання у відносинах з аудитором профспілку підприємств деревообробної промисловості.

Ситуація 2. Керівництво аудиторської фірми «Ворскла» (виконавець) передало свої зобов'язання за договором фірмі «Полтава-Аудитсервіс», де обов'язки керівника виконує колишній заступник директора аудиторської фірми «Ворскла».

Ситуація 3. Керівництво фірми «Калина» (замовник), відмовилося взяти на себе відповідальність за дотримання порядку

ведення бухгалтерського обліку, посилаючись на те, що персонал бухгалтерії лише на 15 відсотків складається із кваліфікованих фахівців.

Ситуація 4. Аудитор аудиторської фірми «Ворскла» (виконавець) на прохання МВО складу запасних частин Сидорова П.В. не повідомив керівництво фірми «Калина» (замовник) про неповноту бухгалтерських записів. Сидоров П.В. видав аудитору розписку про те, що відновить облік у наступному звітному періоді.

Ситуація 5. Керівництво фірми «Калина» (замовник) відмовило у безумовній оплаті за договором на 36000 грн., так як зростання цін за період між укладенням першої редакції договору та здаванням робіт склало 15 %.

Завдання 6. Необхідно:

1. Здійснити обстеження потенційного клієнта - сільськогосподарського підприємства за його фінансовою звітністю.

2.Скласти:

- лист-пропозицію;
- лист замовника до попереднього аудитора з приводу надання інформації діючому;
- анкету опитування попереднього аудитора;
- анкету обстеження клієнта та його звітності;
- лист-відповідь щодо проведення аудиту: а) позитивний; б) з обґрунтованою відмовою (за вибором викладача).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4.
АУДИТОРСЬКИЙ РИЗИК

Завдання 1. Співставити показники з їх характерними рисами ризиків аудиторської діяльності (табл. 4.1).

Таблиця 4.1 - **Ризики та їх характерні риси**

Показник	Характерні риси
1	2
(а) Ризик аудиту або загальний ризик	1. Ймовірність того, що виконані аудитором процедури перевірки та проведений ним аналіз фінансової звітності не виявлять суттєвих помилок.

(б) Внутрішній ризик	2. Ймовірність пред'явлення претензій на адресу аудиторської фірми (аудитора) з боку клієнтів та інших зацікавлених в результатах аудиту сторін, з якими було укладено угоду на проведення незалежної аудиторської перевірки, і небезпечність виникнення фінансових збитків від заняття аудиторською діяльністю.
(в) Ризик невідповідності внутрішнього контролю	3. Ймовірність того, що системи внутрішнього контролю не дадуть аудитору інформації або не виявлять суттєвих помилок та перекручень.
(г) Ризик невинайдення помилок	4. Ймовірність того, що аудитор зробить неправильний висновок з результатів виконаних ним процедур перевірки, а саме за неправильно складеною фінансовою звітністю буде надано аудиторський висновок без застережень, і навпаки (перша ситуація зустрічається набагато частіше).
(д) Ризик аналізу	5. Існування внутрішнього ризику залежить від характеру бізнесу підприємства і умов, у яких воно здійснює свою діяльність, котрі неможливо перевірити засобами зовнішнього контролю. Безумовно, що галузі високих технологій виробництва більш незахищені від впливів внутрішнього ризику, ніж традиційні галузі. Оцінка товарно-матеріальних залишків і засобів виробництва - складніша справа, ніж оцінка грошових коштів.

(е) Ризик неправильного визначення розміру суттєвості	6. Ймовірність того, що процедури аналізу не приведуть до виявлення суттєвих помилок.
(ж) Ризик визначення неправильного методу вибірки	7. Ймовірність того, що суттєві помилки не можуть бути знайдені під час виконання процедур перевірки (цей ризик є складовою частиною ризику невиявлення помилок).
(з) Ризик помилок в господарській діяльності	8. Ймовірність того, що вибраний метод вибіркової перевірки не приведе аудитора до виявлення суттєвої помилки (цей ризик є складовою частиною ризику нєвиявлення помилок).

Завдання 2. Визначити ризик невиявлення виходячи з того, що аудитор обчислив внутрішній ризик - 0,75, ризик контролю - 0,3 та планує скористатися максимальним рівнем загального аудиторського ризику.

Завдання 3. Визначити прийнятний рівень внутрішнього ризику виходячи з того, що аудитор планує ризик невиявлення - 0,2, обчислив ризик контролю - 0,3 та планує скористатися мінімальним рівнем загального аудиторського ризику.

Завдання 4. Оцінити внутрішній ризик та ризик.

Вихідні дані.

Аудиторська фірма «Ворскла» проводить перевірку спільного підприємства «Цукровик», що функціонує у формі концерну з розгалуженою мережею філій.

Економічне середовище суб'єкта дослідження характеризується відсутністю урядових дотацій, скороченням ринку збуту продукції, залежністю від імпортних поставок матеріалів для технологічного процесу переробки цукру.

Дослідження обліково-економічної політики СП «Цукровик» вказує нате, що:

1) бухгалтерський облік ведеться окремо на головному

підприємстві та у філіях;

2) головний бухгалтер Дем'яненко Р.М. має досвід роботи 1 рік бухгалтером ЖЕК;

3) серед облікового персоналу до прийняття на роботу ніхто не працював у спільних підприємствах та комерційних структурах;

4) в облікових записах виявлено значну кількість зведених показників, які складно перевірити;

5) при попередньому вибірковому перегляді облікових регістрів з реалізації продукції аудитор встановив, що не всі суми підтверджені первинними документами;

6) протягом поточного року підприємство три рази отримувало кредит на 500000 грн у ПАТ «Аваль». Дані про здійснення капітальних вкладень виявлені не були;

7) у посадових інструкціях облікового персоналу не закріплені їх контрольні функції;

8) за твердженням головного бухгалтера, на підприємстві постійно ведеться інвентаризаційна робота, однак планових документів та інвентаризаційних описів за поточний рік аудитором виявлено не було;

9) на підприємстві застосовується автоматизована форма обліку, однак використовуваний програмний продукт не ліцензований, обліковий персонал не проходив відповідної підготовки;

10) чисельність облікового апарату - 20 штатних одиниць, з них у поточному році прийнято 8;

11) формально керівником СП «Цукровик» значиться Жуков Д.В., проте реальні повноваження керівника здійснює приватний підприємець Пугач В.В., що надає інформаційно-консультаційні послуги з організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві;

12) аудит на підприємстві проводиться вперше.

Завдання 5. Скласти анкету процедур внутрішнього контролю за відповідною темою (на вибір викладача: списання матеріалів або нарахування заробітної плати) за зразком (табл. 4.2) на основі даних досліджуваного підприємства.

Таблиця 4.2 - **Анкета процедур внутрішнього контролю каси**

Замовник _____

Перевірено _____

виконавець, дата

Складено _____

виконавець, дата

Питання	Відповідь	Примітки
I. Санкціонування		
1. Чи тільки керівник дає дозвіл на видачу готівки з каси?		
2. Чи всі видаткові касові ордери або документи, що їх замінюють, підписані керівником?		
II. Розподіл обов'язків		
1. Чи розподілено обов'язки щодо виписування касових ордерів і їх виконання (видачі/отримання готівки)?		
2. Чи розподілені обов'язки з обліку касових ордерів та обліку розрахунків з підзвітними особами?		
III. Документування		
1. Чи здійснюється нумерація прибуткових і видаткових касових ордерів у встановленому порядку з веденням Журналу реєстрації?		
2. Чи своєчасно заповнюється касова книга і подається звіт касира?		
3. Чи додаються до звіту касира всі необхідні документи?		
IV. Контрольні процедури		
1. Чи здійснюється в установленому порядку перевірка звітів касира?		
2. Чи перевіряє бухгалтер дотримання суми встановленого ліміту залишку готівки у касі?		
3. Чи здійснюється раптова щоквартальна інвентаризація коштів у касі?		

4. Чи здійснюється перевірка своєчасності оприбуткування коштів у касі, їх внесення на поточний рахунок на підставі записів у касовій книзі, чеків і виписок банку?		

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5.
АУДИТОРСЬКІ ДОКАЗИ

Завдання 1. Проранжирувати докази за ступенем їх надійності, починаючи з найвищого:

1. Аналіз фактичних витрат, підготовлений працівником підприємства.
2. Виписка з установчого договору, що підтверджує внесок учасників до статутного капіталу.
3. Акт інвентаризації запасів, що була проведена за участі аудитора.
4. Приватна розписка Вакуленка Р.О. про отримання готівки в касі.
5. Висновок незалежного експерта про ринкову вартість автомобіля ЗІЛ-130.

Завдання 2. Виявити порушення та описати методику одержання аудиторських доказів:

1. За видатковим касовим ордером №14 від 1 березня поточного року було видано під звіт інженеру Клочко М.С. 570 грн., на витрати по відрядженню до міста Києва. У видатковому касовому ордері №14 в якості підтверджуючого документа зазначено наказ №8. Аудитор встановив, що згідно з цим наказом Іванов І.С. відряджається до м. Мінська строком на 3 дні з 3 по 6 березня.
2. У видатковому касовому ордері №14 наявні підписи касира та бухгалтера з обліку грошових коштів. При зіставленні підпису одержувача коштів у видатковому касовому ордері №14 з підписом Клочко М.С. в розрахунково-платіжній відомості на одержання зарплати за попередній місяць встановлено, що підписи не збігаються.
3. При подальшій перевірці готівкових операцій виявлено, що за Клочко М.С. на дату видачі грошей обліковується дебіторська заборгованість на 400 грн. за раніше виданими сумами.

Завдання 3. Вказати, якими письмовими доказами може бути підтверджена або спростована зібрана аудитором інформація в ході аудиту ТОВ «Мрія» (табл. 5.1). Охарактеризувати методи збору доказів.

Таблиця 5.1 - **Аналіз інформації, зібраної в ході аудиту ТОВ «Мрія»**

Інформація	Письмові докази	Методи збору
Відсутність наказів на відрядження працівників		
Видача готівки в підзвіт особам, що не відзвітували за раніше одержаними авансами		
Видача грошових сум з каси в підзвіт особам, що не є працівниками підприємства		
Недотримання встановлених норм витрат на відрядження		
Віднесення сум податку на додану вартість на первісну вартість придбаних матеріальних цінностей		
Некоректне складання кореспонденції за операціями з оприбуткування основних засобів		
Неправильне виведення залишків цінностей на кінець звітного періоду у складі ТМЦ		
Торгівля ветеринарними препаратами за відсутності ліцензії		
Виплати з каси за роботу, яка фактично не виконувалася		
Необгрунтоване віднесення сум ПДВ на податковий кредит		

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6.
ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ

Завдання 1. Необхідно:

1. Оформити робочий документ про спостереження за проведенням інвентаризації на досліджуваному підприємстві та вибірковою перевіркою її результатів.

2. Скласти лист аудитора до керівництва підприємства, в якому дати загальну оцінку проведеній інвентаризації, рекомендації та внести корективи.

Вихідні дані:

У ТОВ «Калина» в Наказі про облікову політику відповідальність за організацію інвентаризації несе головний бухгалтер, який повинен створити необхідні умови для її проведення у стислі строки, визначити об'єкти, кількість і строки проведення інвентаризації.

Обов'язкова інвентаризація проводиться лише перед складанням річної бухгалтерської звітності, крім майна, цінностей, що залучені на умовах оренди.

По машинно-тракторному парку запроваджена бригадна матеріальна відповідальність. В поточному році змінився керівник бригади. Через 3 місяці було виявлено нестачу запчастин до культиватора. Новий керівник бригади не визнає себе винним по факту нестачі, тому в обліку сформовано запис: дебет 947, кредит 207.

У товаристві два склади по зберіганню сільськогосподарської продукції. МВО по обох складах - Петров О.П. Інвентаризація згаданих складів проводиться в один день, причому по складу 1 - в першій половині дня, а по складу № 2 - у другій половині дня.

Під час інвентаризації операції з оприбуткування і відпуску ТМЦ документуються у звичайному порядку.

Завдання 2. Скласти робочі документи за результатами аудиторського дослідження.

Вихідні дані.

Ситуація 1. У березні поточного року оприбутковано продукцію столярного цеху: блоки віконні - 32 шт., блоки дверні - 28 шт. Калькуляція продукції столярного цеху відсутня. Перевіркою нормування витрат пиломатеріалів встановлено (табл. 6.1).

Таблиця 6.1 - **Виписка з книги складського обліку матеріалів**

Дошка соснова		
Дата	Зміст операції	Кількість, $м^3$
1.03	Списано на виробничі витрати (блоки віконні)	40
2.03	Списано на господарські витрати	8
3.03	Списано на виробничі витрати (блоки дверні)	35
4.03	Списано на ремонт приміщення	10

Спеціальною перевіркою встановлено, що норми витрат пиломатеріалів на державному підприємстві: блок віконний - 0,28 м^3, блок дверний - 0,38 м^3. Реалізаційна ціна продукції: блок віконний - 200 грн, блок дверний - 300 грн.

Оцінити повноту оприбуткування виготовленої продукції.

Завдання 3. За результатами перевірки касових операцій ПАТ «Комбікормовий завод» скласти такі робочі документи аудитора:

1) акт інвентаризації каси (загальноприйнятої форми);
2) відомість порушень в обліку касових операцій (табл. 6.2).

Таблиця 6.2 - **Відомість порушень в обліку касових операцій**

Первинний документ, обліковий регістр				Зміст порушення	Характер порушення (помилка, факт обману)	Який нормативний документ порушено	Розрахунок фінансових ризиків
назва	№	дата	сума				

Вихідні дані.

В касі ПАТ «Комбікормовий завод» інвентаризаційною комісією за участю аудитора встановлено станом кінець дня 14 вересня поточного року: готівки при покупюрному переліку - 1265 грн, бланки векселів на суму 130 грн.

У касі зберігаються чекові книжки по поточному рахунку. За даними касової книги на 14 вересня у касі обліковується сума 1351 грн. Ліміт каси встановлено у розмірі 1200 грн.

14 вересня було проведено такі готівкові операції:

- прибутковий касовий ордер № 14 - оприбутковано виручку їдальні 1250 грн;
- прибутковий касовий ордер № 15 - одержано 300 грн за автопослуги від Ломакіна О.О. (документ недооформлений);
- видатковий касовий ордер № 6 - видано за приватною розпискою Дейнеко О.О. 350 грн;
- платіжна відомість на виплату дивідендів загальною сумою

1350 грн, у якій є підписи про отримання 1300 грн.

Завдання 4. Оцінити наведені ситуації та вказати, який вид аудиторського висновку може бути складено за їх наслідками.

Вихідні дані.

Ситуація 1. Річна фінансова звітність підприємства складена відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Аудитор зібрав достатню кількість доказів та отримав усі необхідні пояснення від керівництва та персоналу підприємства. Аудитор може підтвердити можливість подальшого функціонування підприємства. При складанні звітності враховано вплив подальших подій після дати балансу.

Ситуація 2. Аудитору, що проводив перевірку у стислі строки, не було надано всієї необхідної інформації та відповідних пояснень керівництва, що значно обмежило рамки аудиту.

Ситуація 3. У ході аудиту виявлено розбіжності між окремими положеннями облікової політики підприємства-клієнта та загальноприйнятими принципами обліку. Внутрішньою зустрічною перевіркою також виявлено розбіжності між показниками журналів-ордерів, Головної книги та Балансу підприємства.

Ситуація 4. На думку аудитора, фінансова звітність не відповідає встановленим вимогам, не є достовірною і об'єктивною, показники її суттєво перекручені.

Ситуація 5. У ході перевірки мало місце суттєве обмеження її обсягу, в результаті чого аудитор не отримав необхідних доказів. Крім того, у минулому місяці поточного року аудитор обіймав посаду голови ради директорів підприємства, що перевіряється.

Завдання 5. Визначити вплив обставин, виявлених аудитором у ході перевірки на зміст аудиторського висновку. Пов'язати поняття з їх визначеннями (табл. 6.3).

Таблиця 6.3 - **Проекти аудиторських висновків з обмеженнями**

Обмеження	Обставини, виявлені аудитором
Негативний висновок	Проти підприємства-клієнта порушено судову справу з приводу невиконання договірних зобов'язань перед постачальником. Розмір компенсації збитків за позовом може суттєво вплинути на фінансовий стан клієнта.

Незгода, крім (за винятком)...	На підприємстві завершується термін дії довгострокових будівельних контрактів, що є збитковими. Фактичний розмір збитків на момент аудиту визначити неможливо, оскільки діють чинники (підвищення продуктивності праці), що можуть значно зменшити їх суму.
Невизначеність (відмова від висновку)	Неплатоспроможний філіал підприємства ліквідується. Резерви для покриття заборгованості філіалів материнським підприємством не були забезпечені.
Невпевненість (підлягає коригуванню у зв'язку з...)	Звітність ПАТ необ'єктивно відображає його фінансовий стан на 31.12.20.. р., оскільки неправильно обчислений розмір податкового зобов'язання

Завдання 6. Здійснити аналіз і дати критичну оцінку тексту аудиторського висновку.

Вихідні дані

(фрагмент аудиторського висновку)

...Нами було перевірено фінансову звітність ВАТ «Калина» від статті 010 до статті 640 відповідно до аудиторських стандартів. На нашу думку, фінансова звітність правдиво та об'єктивно відображує фінансовий стан підприємства на 31.12.20 р., розмір прибутку та напрями його використання і складена відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність»...

Завдання 7. За наведеною ситуацією скласти аудиторський висновок відповідного виду.

Вихідні дані.

Згідно з Законом України «Про аудиторську діяльність» та на підставі договору № 56 від 06.02.20_р. проведено аудит фінансово-господарської діяльності ТОВ «Юнас» за минулий рік. Метою аудиту було визначити достовірність ведення обліку ТМЦ і основних засобів. Програма аудиту містить такі пункти:

1) перевірка обліку надходження та повноти оприбуткування ТМЦ та основних засобів;

2) перевірка обґрунтованості списання ТМЦ на витрати виробництва;

3) перевірка облікового відображення ТМЦ та основних засобів;

4) перевірка відображення ліквідації основних засобів;

5) перевірка строків та коефіцієнтів переоцінки основних засобів та ТМЦ;

6) перевірка розрахунку амортизаційних відрахувань основних засобів;

7) перевірка правильності обліку витрат на ремонт основних засобів.

За результатами аудиторських процедур складено звіт такого змісту:

1. Для обліку ТМЦ застосовується рахунок 20 «Виробничі запаси» з одним субрахунком 201 «Паливо».

2. Аналітичний облік МШП не ведеться. Строки корисного використання МШП не фіксуються.

3. Балансова вартість ТМЦ та основних засобів при оприбуткуванні та сума бюджетного відшкодування ПДВ визначена правильно.

4. Переоцінка ТМЦ проводиться щоквартально з використанням коефіцієнта 0,08.

5. Фінансовий результат від ліквідації основних засобів в обліку відображається записами:

Дебет	Кредит
972	10
131	10

Матеріальні цінності, одержані від ліквідації, обліковуються лише за кількісними показниками.

6. Списання придбаних ТМЦ на витрати виробництва супроводжується записом

Дебет	Кредит
23	20

7. Амортизація основних засобів нараховується прямолінійним методом, а їх ліквідаційна вартість дорівнює 0,00 грн.

8. Витрати на ремонт основних засобів відносяться на збільшення їх балансової вартості.

Завдання 8. Здійснити класифікацію подальших подій за характером викликаних змін у річному звіті підприємства. Результати оформити у вигляді таблиці (табл. 6.4).

Таблиця 6.4 - **Події після дати балансу**

Подія	Вид події
Злиття підприємств	
Банкрутство єдиного постачальника сировини	
Арешт поточних рахунків підприємства	
Створення розгалуженої мережі філій	
Розірвання договору з покупцем, обсяг торгівельних операцій з яким складає близько 70%	
Пожежа, що призвела до втрати 10% майна підприємства	
Завищення балансової вартості виробничих запасів на 200000 грн.	
Продаж 70% основних засобів, що були відображені у складі необоротних активів	
Додаткова емісія акцій	
Визнання дебіторської заборгованості в сумі 120000 грн. безнадійною	

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7.
АУДИТ ФОРМ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Завдання 1. Дати оцінку фінансового стану ТОВ «Калина» за комплектом фінансової звітності шляхом розрахунку показників, відображених у таблиці 7.1.

Таблиця 7.1 – **Розрахунок показників фінансового стану ТОВ «Калина» за 20__ р.**

Показники	Норма-тивне значення	На початок року	На кінець року	Відхи-лення
Коефіцієнт автономності	=0,5			
Коефіцієнт фінансової залежності	=2			
Коефіцієнт фінансового ризику	1			
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	=0,2			
Загальний коефіцієнт ліквідності	=1			
Чиста рентабельність	х			
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	х			
Коефіцієнт зносу основних засобів	зменшення			
Коефіцієнт придатності	збільшення			

Завдання 2. Використовуючи комплект фінансової звітності, здійснити арифметичну перевірку взаємоузгодженності показників форм річної фінансової звітності суб'єкта господарювання.

Завдання 3. Необхідно:

1. Скласти звіт аудитора про достовірність залишку основних засобів у балансі ТОВ «Калина» станом на 31.12.20_ р.

2. Оцінити вплив виявлення відхилень на фінансовий стан підприємства.

Вихідні дані:

Таблиця 7.2 – **Баланс ТОВ «Калина» на 31.12. 20_ р., грн. (фрагмент)**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1. Необоротні активи			
Основні засоби	1010		
залишкова вартість	1011	133 000	188 000
первісна вартість	1012	165 000	229 000
знос		32 000	41 000

Протягом року здійснено такі операції:

1) Нарахована амортизація основних засобів у сумі 9000 грн.

2) Безоплатно отримано обприскувач «ОБП-100», первісна вартість якого 17000 грн., накопичений знос – 8000 грн.

3) Здійснено поточний ремонт обладнання молочнотоварної ферми: списано матеріали – 800 грн., нараховано за нарядом робітникам – 1100 грн. Витрати на ремонт віднесено на збільшення балансової вартості обладнання.

4) Одержано на умовах оперативної оренди бурякозбиральний комбайн: первісна вартість – 25000 грн., накопичений знос – 2000 грн. Комбайн обліковано у складі основних засобів підприємства

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Аудит: підручник / Г. М. Давидов, І. Г. Давидов, Ю. Г. Давидов та ін..; за ред. Г. М. Давидова, М .В. Кужельного. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Знання, 2009. – 495 с.

2. Аудит: Застосування міжнародних стандартів аудиту в аудиторській практиці України: навч. посіб. – К. : ТОВ "ІАМЦУ АУ "Статус", 2005. – 172 с.

3. Аудит: навч. посіб. / С.І. Дерев'янко та ін. К: Центр учбової літератури, 2016. 380 с.

4. Бутинець Ф. Ф. Аудит : підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП "Рута", 2006. – 512 с.

5. Кодекс Етики Професійних бухгалтерів ; перекл. з англ. / за ред. С. Я. Зубілевич. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2010. – 124 с.

6. Дорош Н. І. Аудит: теорія і практика / Н. І. Дорош. – К. : Знання, 2006. – 495 с.

7. Кодекс Етики Професійних бухгалтерів ; перекл. з англ. / за ред. С. Я. Зубілевич. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2010. – 124 с.

8. Кулаковська Л. П. Організація і методика аудиту : підручник / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча. – К. : Каравела, 2009. – 544 с.

9. Виноградова М. О. Аудит : навчальний посібник / М. О. Виноградова. – К. : ЦУЛ, 2014. – 500 с.

10. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19.

11. Мултанівська Т. В. Аудит : навч. посібн. / Т. В. Мултанівська, Т. С. Воі- нова, О. О. Вороніна. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 336 с.

12. Огійчук М. Ф. Аудит : організація і методика : навч. посібн. / М. Ф. Огійчук, І. Т. Новіков, І.І. Рагуліна. – К. : Алерта, 2010. – 584 с.

Допоміжна

13. Верига Ю.А. Бухгалтерський облік і аудит: Термінологічний українсько-російсько-англійський словник / Ю.А. Верига. – К. : ЦУЛ, 2012. – 292 с.

14. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг : вид. 2010 р., ч. 1 ; пер. з англ. / О. Л. Ольховікова, О. В. Селезньов, О. О. Зєніна, О. В. Гик, С. Г. Біндер – К. : Мжнародна федерація бухгалтерів; Аудиторська палата України, 2010. – 846 с.

15. Мултанівська Т. В. Аудит в схемах та таблицях : навч. посібн. / Т. В. Мултанівська. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2011. – 400 с.

16. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: вид. 2010 р. ч. 2 ; пер. з англ. / О. Л. Ольховікова, О. В. Селезньов, О. О. Зєніна, О. В. Гик, С. Г. Біндер – К. : Мжнародна федерація бухгалтерів; Аудиторська палата України, 2010. – 410 с.

17. Бурковська А. В. Маркетинговий аудит : навч. посіб. / А. В. Бурковська. – К. : ЦУЛ, 2014. – 208 с.

18. Войнаренко М. П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : навч. посіб. / М. П. Войнаренко. – К. : ЦУЛ, 2010. – 484 с.

Інформаційні ресурси

1.Журнал Бухгалтер 911. Офіційний сайт. – Режим доступу: http://buhgalter911.com

2. Верховна рада України. Офіційний сайт. – Режим доступу: http://rada.gov.ua

3.Урядовий портал. Офіційний сайт. – Режим доступу: http://kmu.gov.ua

4. Журнал Фактор – Режим доступу: http://www.nibu.factor.ua

5. Державна фіскальна служба України. Офіційний портал. – Режим доступу : http://sts.gov.ua/

6. Бухгалтерський форум «Бухгалтерський облік». Офіційний сайт. – Режим доступу : http://www.buhoblik.org.ua/uchet.html

7.Журнал «Аудитор» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/316?view=material.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ 3
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.
АУДИТ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ 4
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.
ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 6
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3.
ПЛАНУВАННЯ АУДИТУ, СТАДІЇ І ПРОЦЕДУРИ АУДИТУ 12
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4.
АУДИТОРСЬКИЙ РИЗИК 14
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5.
АУДИТОРСЬКІ ДОКАЗИ 19
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6.
ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ 20
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7.
АУДИТ ФОРМ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ 26
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА 28

Навчальне видання

МАРЕНИЧ Тетяна Григорівна
ЗАЙЦЕВ Юрій Олександрович
БІРЧЕНКО Наталія Олександрівна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ **«АУДИТ»**

Формат 60х84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 2,5
Наклад 100 прим.

Видавництво «Стильна типографія»
Україна, 61002, м. Харків, вул. Чернишевська, 28 А
Тел.: (057)754-49-42
e-mail: zebraprint.zakaz@gmail.com
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
Серія ДК № 5493 від 22.08.2017 р.